

Mensen hebben geen benul

Mensen met enig verstand van zaken hebben de neiging te vergeten dat andere mensen dat niet hebben. Wie dagelijks met percentages werkt, kan zich niet voorstellen dat anderen dat concept niet paraat hebben, wie vaak patiënten beklopt en bevoelt, vergeet nogal eens dat die echt niet weten waar de milt en de nieren zitten, laat staan waar ze voor dienen. Daar moeten wij af en toe aan herinnerd worden.

Begin jaren negentig werd aan bijna vierhonderd hoogopgeleide Amerikaanse vrouwen van rond de dertig gevraagd hoeveel dagen hun menstruatiecyclus meestal duurde. Daarna moesten ze de cyclus een paar maanden exact bijhouden in een dagboekje. Ze bleken er met hun schatting nogal eens naast te zitten: '43 procent van de vrouwen gaf een cyclus op die meer dan twee dagen verschilde van hun gemiddelde,' aldus Chanley Small en collega's in hun onderzoeksverslag.¹

De voorlichtingsboekjes lijken meer indruk te maken dan de eigen waarneming: 39 procent meldde een cyclusduur van 28 dagen, terwijl slechts 12 procent daar precies op zat. Als de zelfgemelde cyclus werd ingedeeld in kort (minder dan 26 dagen), middelmattig (26 tot 35 dagen) en lang (meer dan 35 dagen), bleek 21 procent van de vrouwen ernaast te zitten — waarbij oudere, getrouwde en hoger opgeleide vrouwen

wel iets meer kans hadden het goed te zeggen.

In een al wat ouder onderzoek werd Amerikaanse mannen gevraagd of ze besneden waren, waarna dat direct werd gecontroleerd.² Er bleek 'geen overeenstemming tussen verklaring en onderzoek' in 34,4 procent van de patiënten. Van de 84 mannen die zeiden besneden te zijn, waren 47 het niet, van de 108 mannen die zeiden niet besneden te zijn, waren 19 het wel. Opleiding, achtergrond, taalvaardigheid en leeftijd maakten weinig tot niets uit.

Het onderzoek werd eind jaren vijftig uitgevoerd, toen de gedachte postvatte dat besneden mannen minder vaak het papillomavirus droegen en overdroegen. Vandaar dat het idee weer van stal werd gehaald toen datzelfde werd geopperd voor het immuundeficiëntievirus. Jan Risser en collega's van de universiteit van Texas vroegen in 2002 aan 1508 jongens van rond de vijftien jaar hoe het ermee was.³ Van de 738 besneden jongens waande 7 procent zich onbesneden, van de 751 onbesneden jongens zei 4 procent dat ze besneden waren. En 27 procent wist niet of ze besneden waren of niet. 'In deze groep resulteerde zelfrapportage niet in betrouwbare informatie, vooral omdat veel adolescenten onzeker waren over hun staat.'

In een onderzoek onder 239 adolescenten in Lesotho — waar aids een groter probleem is dan onder vijftienjarigen in Houston — gaven 64 op dat ze besneden waren, maar slechts de helft was dat werkelijk. Anderzijds, vrijwel alle mannen die zeiden niet besneden te zijn, waren dat inderdaad niet.⁴

Gauw terug naar de vrouwelijke intuïtie. Weten vrouwen wanneer ze ovuleren? Ongeveer de helft van de vrouwen is daarvan overtuigd, maar als zij op de proef worden gesteld, blijken ze niet heel betrouwbaar. Lynette Sievert en Catherine Dubois lieten 36 vrouwen een aantal cyclussen hun urine verzamelen en inleveren op de dag dat zij dachten te ovuleren: van de 87 ingeleverde monsters vertoonden 37 werkelijk een piek

in luteïniserend hormoon.⁵ De vrouwen die temperaturen zaten in 80 procent van de gevallen goed, verder gingen vrouwen af op afscheiding (6 van de 19 goed), buikpijn (4 uit 14), verhoogde lust (4 uit 10), stemmingswisselingen, en gewoon tellen.

En het belangrijkste van al: voelen vrouwen het als ze zwanger zijn? Gloria Bachmann vroeg aan vrouwen die voor een zwangerschapstest bij haar kliniek in New Brunswick langskwamen, of ze eerst wilden invullen wat ze zelf vermoedden.⁶ Van de 283 vrouwen dachten er 204 zwanger te zijn. Van hen had iets meer dan de helft, 109, een positieve uitslag. Van de vrouwen die dachten niet zwanger te zijn, had 90 procent het bij het rechte eind. Vrouwen die eerder in verwachting waren geweest, waren niet accurater dan vrouwen die niet eerder in verwachting waren geweest. De meeste vrouwen dachten dat ze het wel goed hadden voorspeld. ■

Hans van Maanen

Hans van Maanen is wetenschapsjournalist.

LITERATUUR

- 1 Small CM, Manatunga AK, Marcus M. Validity of self-reported menstrual cycle length. *Ann Epidemiol* 2007;17:163-70.
- 2 Lilienfeld AM, Graham S. Validity of determining circumcision status by questionnaire as related to epidemiological studies of cancer of the cervix. *J Natl Cancer Inst* 1958;21:713-20.
- 3 Risser JM, Risser WL, Eissa MA, Cromwell PF, Barratt MS, Bortot A. Self-assessment of circumcision status by adolescents. *Am J Epidemiol* 2004;159:1095-7.
- 4 Thomas AG, Tran BR, Cranston M, Brown MC, Kumar R, Tlalei M. Voluntary medical male circumcision: a cross-sectional study comparing circumcision self-report and physical examination findings in Lesotho. *PLoS One*. 2011;6:e27561.
- 5 Sievert LL, Dubois CA. Validating signals of ovulation: do women who think they know, really know? *Am J Hum Biol* 2005;17:310-20.
- 6 Bachmann GA. Myth or fact: can women self-diagnose pregnancy? *J Med Soc N J* 1984;81:857-8.

